

RUDIMENTUM

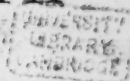
Grammaticæ Latinæ

METRICUM.

Aa^{}. 10. 43^c*

In usum NOBILIUM puerulorum
in Scholâ REGIA

Westmonasterii.

L O N D I N I,

Ex Officina Eliz. Redmayne. MDCLXXXVIII.

82-09

3

R U D I M E N T U M
 GRAMMATICÆ
 M E T R I C U M

Is sum est Grammaticæ metricis lenire laborem
 Præceptis, neque enim mentem effugientia vanum est
 Principia, in causâ puerorum, adstringere vinclis:
 Lingua tenax, quæ vix animus capit, ut citò promat.

Notum id sit primum: Linguae documenta Latinæ
 Sub Graio didicit Romana iuventa magistro.
 Græca elementa; & Græca vocabula totius artis;
 Græcæ & formæ omnes; Græca Acci-que dentia vocum;
 Cuncta ferè sunt, salvo Idiomate, Græco-Latina.

Grammatica humanæ docet Ars elementa loquelæ
 Partes; *Litera, Syllaba, Vox, Constructio* Vocum:
Litera, principium est; pars integra, Syllaba, Vocis;
Vox, animi signum; Syntaxis, forma loquendi.

Orthoepcia, prima: Profodia, parsque secunda:
 Etymologia, tertia: pars, Syntactica, quarta est.

ORTHOEPEIA.

Rectam literulis facit *Orthoëpèa* figuram.

Literæ.

Litera Romanæ dialecti deno-novena est.

A B C D E F G I L M N O P Q R S T V X
a b c d e f g i l m n o p q r s t u x.

Prima elementa, manu formata vel ore, putantur
Consona bis septem numero ; Vocalia quinque.
H, spiramen; K, peregrinum ; Græcula, Z, Y.

Literulis tribuunt Chaldæi nomina Græcis :
Græci iterum transdunt sua initia primæ Latinis.
Maxima pars se prodit Hebræâ ab origine natam ;
Singula sed proprias sibi quasdam Natio cudit :
Ordo novus penè omni in Gente, aliisque character :
Nec numero sunt æquo elementa ; nec una potestas.

Initio, I cum vocali fit consona ; sic U. *ius. vis.*
C vel G, præiens e vel i, se leniùs effert. *cera, cibur. gena, gigno.*
Sic -ti, vocali modò prævia, liquitur ut -si. *titio.*

U servit post q, g, s; *queo, langueo, sueſco :*

Noncupla litera *Muta* est. Septem *Semisonora*.

B, c, d, f, g, k, p, q, t. l, m, n, r, s, x, z.

Tres etiam *Tennes* ; *Medie* tres ; *Aspera* triplex.

c, p, t. b, g, d. f, k, q.

L vel r *liquida* est ; x vel z *litera dupla* est.

Litera, si præeat vocalis, *pura* vocatur ;
Ceu [reus] : *impura* est, præeat si consona ; ceu [rus].

Diphthongus, sonus est vocali ex duplici mistus.

Trinæ sunt *Proprie* ; binæ *Improprieque* notantur ;

Ætas, aio, aurum, muſeum, inobedio, cuiquam.

x. ai. au. è pro ci. è pro au. ui.

Nominis *Una* solet *Proprii* vice litera fungi ;

A, velut Aulus. C, Caius. Res-publica, R P.

PROSODIA.

Qualis *Syllaba* sit ; quæ Consecraria *puncta* :
Quid *Pes* ; quid *Carmen*, quotuplexque ; *Prosodia* monstrat.

Syllabæ.

Syllaba, vocalis sola est ; vel consona juncta a, ab.
Vocali ; vix plus Sex-litera. Pars, cavè, membri Simp.
Syllabici temerè a reliquis avulsa recedat.

Litera si *vocalem* ; vel *se* si qua sequatur
Consona ; vel (nisi *s*) diversam postera *muta* ;
Syllabicum initium est : Compositum nec loca mutuat ;
Qualiter hæc ; do-ce-o, cur-ro, can-to, com-es, ho-spes.

Punctula promendæ quinque auxiliaria vocis ;
Spiritus, Accentus cum Tempore, Apostrophus, Hyphen.
Spiritus.
H, tantùm vocis signum *spirale* Latinis.

Tempus.
Syllabici est in voce soni *duratio*, Tempus :
Linea curva, *brevis* (*˘*) ; *longi* nota, recta recumbens (*—*).

Syllabæ breves.
Syllaba quæque brevis (si non veter usus) habetur.

Syllabæ longæ.

Diphthongus ; vel *vocalis*, quam consona *бина*, v.g. pollex
Vel *duplex* sequitur ; *dupla* vel vocalis in unâ. manus.
Unica *longa*, *breves* exæquat syllaba binas.

Pes, *Versus mensura* : *Dupla* est, vel Syllaba tripla.

Rudimentum Grammaticæ

Longa duplex est pes *Spondeus* ; longa sed una
Ante breves geminas, pes *Dactylus*. Hi duo *Carmen*,
Si seni, *longum* ; Si quini sunt, *breve* pangunt.

Quinq; solent Angli ex pedibus componere versum :
Pes regi ab accentu potius quàm tempore gaudet ;
Concinnè metrum rhythmo claudente supremum.

Accentus.

Accentus, nota Syllabici est *modulaminis* index :
Vocis membra *Gravis* premit *Ultima* : tollit *Acutus* *doctè*
Tertia retrò à fine, *Secunda*, vel *Ultima* membra :
*diēspiter.**beneficiis.**benefit.*

Altera *dextra* Sagittula ['] decidit, altera *leva* [^].
Ultima *Circumflexus*, vel Penultima signat *manūs, strunt*
Tantum longa : sono medio, junctisq; figuris [^].

Tertia membra tonus tollit de fine Latinus ;
Quovis fine tamen semper *Penultima* longa.

Apostrophus.

Elise vocalis Apostrophus est nota curva ['] *dixit*.

Dialysis.

Dialysis, *punctis* in vertice scripta *duobus*,
Vocalem à sociâ resolutam *i separat*, aut *ii*. *aurā, suavis*

Hyphen.

Voces interjecta duas nota *copulat* Hyphen [-].

Sunt etiam interstincta *quietis* stigmata ; nempe
Septenus claudit sermonis membra character.

Comma parum (,) plus *Semiq;* colon (;) plus quoq; *Colon* (:)

Plus & *Periodus* (.) cum puncto *Curva*, *Rogandi*

Signum est (?) *Mirandi*, cum Puncto linea *Recta* (!)

Parathesis duo semiquadrata []; *Parenthesis* ambo

Curva sibi opponit latera (); haud *referentia* textum.

ETYMOLOGIA.

Facta ex literulis quotuplex fit Dictio ; quot sint
Casus, & Numeri, & Genera, & quot Tempora, quotq;
Personæ ; quot sintque Modi ; *Etymologia* dicit.

Dictiones.

Plures constituunt, aut unicā syllaba **Vocem**.

Octo sunt *Voces*, generalia Symbola rerum :
Articulus, *Nomen* quoq; cum *Pronomine*, *Verbum*
Cum *Participio* : quinq; hæc variantia finem.
Adverbium, *Præpositio*, *Conjunctio*, flecti
Nescia ; Particulæ Sermonis, non ità Partes.

Species & Figura vocum.

Vox *speciem* duplicem omnis habet; triplicemq; *Figuram*;
Illa est vocis Origo ; *Primæva* aut *Derivata* :

Hæc Fabrica est ; *Simplex*, *Compôsta* aut *Decompôsta*.
laus. laude.
modus. commodus. incommodus.

Analogia & Anomalia vocum.

Omnis vox inflexilis, est vel *Analogæ*, normæ
Consona : vox vel *Anomalæ*, normæ dissona ; porro hæc
Heterostoicha est, si voci sua litera differt ;
Sin genus, aut numerus, casusve ; *Heteroclita* dicta est.

Vox quoque *Contracta* est, cui bina ligatur in unam
Litera ; perq; *Syneresin* id fit, vel *Crasin* ; illa
servat & *unit* Vocales ; hæc *mutat* & *unit* :
Ut *cui*, *cui* ; *manusq;* *manus* : Linguasq; per omnes
Finis contractus plusquam incontractus in usu.

Flexilibus, *Casus, Numerus, Persona, Genusque* Convenient; & ab his fit *Declinatio* membri.

Casus.

Casus sex; *Rectus* Vocis primus status; omnis *Obliquus* reliquus. Titulos sex *Verba* dederunt; *Nominat, & Gignit, Dat, & Accusat, Vocat, Aufert.*

Numerus.

Sex casus repetunt Numeri duo; *Singulus* unam Rem signat; plures, *Pluralis*; quando duorum Mentio fit, numero usus in his [duo & ambo] *Duali est.*

Persona.

Personæ tres; *Prima* loqui Persona *Secunda* Dicitur; et de quâ fit sermo, *Tertia* habetur.

Genus.

A *sexu* Genus inclusio sibi Dictio sumit.

Articulus.

Articulus vocum est *nexus*: *Demonstrat* & Alter Nomen quod sequitur; quod & anteit, *Respicit Alter.* [*Hic*] nota *Præpositiva*; & [*Qui*] nota *Subjunctiva* est.

	N.	G.	D.	Ac.	Ab.	N.	G.	D.	Ac.	Ab.
M.	<i>Hic</i>		<i>hunc</i>	<i>hœc</i>		hi	<i>horum</i>		<i>hos</i>	
S.	<i>hæc</i>	<i>hujus</i>	<i>huic</i>	<i>hanc</i>	<i>hæc</i>	P. <i>hæ</i>	<i>harum</i>	<i>his</i>	<i>has</i>	<i>his.</i>
N.	<i>hoc</i>		<i>hoc</i>	<i>hœc</i>		<i>hæc</i>	<i>horum</i>		<i>hæc</i>	
M.	<i>Qui</i>		<i>quem</i>	<i>quo</i>		qui	<i>quorum</i>		<i>quos</i>	
S.	<i>quæ</i>	<i>cujus</i>	<i>cui</i>	<i>quam</i>	<i>quæ</i>	P. <i>quæ</i>	<i>quarum</i>	<i>quibus</i>	<i>quas</i>	<i>quibus</i>
N.	<i>quod</i>		<i>quid</i>	<i>quo</i>		<i>quæ</i>	<i>quorum</i> vel <i>queis</i>	<i>quæ</i>	vel <i>queis.</i>	

Nomen.

Nomen signum *Entis*, seu sit *Res*, seu sit *Idea*.
 Duplex est: *Substantivum*; intellectile per se,
 Viq; suâ stabile est: quo nititur *Adjectivum*,
 Quod nec stare potest, nec significare remotum.

Nomen utrumq; *Appellativum* est; dicier aptum
 De multis: *Proprium* de solo dicier uno
 Nomine, quod sua conditio septena coercet;
 Forma, figura, locus, stirps, nomen, patria, tempus.

Substantiva unum Genus, aut Commune duorum
 Admittunt; commune trium Genus, Adjectiva.

Genera Nominum.

A Significatu.

Nomina, Mas quibus innuitur, vel Fæmina, sexu
 A simili Genus accipiunt conforme; quaternum est.
Masculinum Genus; ut Numa: *Fæminum*; ut Cleopatra:
 Vel *Commune duorum*; ut homo; ceu fæmina, ceu mas:
 Sic vates, civis, pugil, incolæ. fur; canis, ales:
 Cui genus, ut proprii sexûs sit mentio, certum est.
Neutrum est, quo nec mas nec fæmina dicitur; ut fel.
 At placuit Vocum Autori promiscua rebus
 Addere defectis omni, Genera omnia, Sexu.

Sunt quæ, neglecto Proprio, Generale capeffunt
 Suprà se genus, affini de nomine sumptum.

Inde capit genus, ^aUrbs aut Insula, Gemma vel Arbor,

^a*Fæminum*: ^bMons inde sibi, Fluviusve cooptat

^b*Masculinum*: Inde vel ^c*um*, per Synthesin est *Muliebre*.

^aNarbo pulcherrima, *Mart.* ^bSummus Oeta, *Sen.* ^cDejecta Ilion, *Ovid.*

Neutrum aliquando legis nomen commune duorum.

Ruricola arastrum Ovid.

A Terminatione.

Vocum a fine Genus sua Declinatio monstrat.

Declinatio

Declinatio Substantivorum.

Flectendi Substantivi data quintupla *Forma*.
 Duplex est *Parisyllaba*; & *Imparisyllaba* triplex;
Incontracta etiam triplex; *Contracta*que duplex.

Distinctio Declinationum.

Æ dat Prima; Secunda dat --i; sibi Tertia vult -is;
 Quarta dat --ûs; dat -eï, Genitivo, flexio Quinta.
 Parturit has ambas contractæ Tertia formæ;
 Facta per --û, quartæ; per & --ê contractio quintæ est.

Genera Nominum per quinque Declinationes.

Femina, vox in --a, primæ est. *Mas*, -us, -rq; secundæ,
 -Um, *neutrum*. Fines dat Tertia forma sequentes.

Mascula sunt; -er, -or, -os, o. *Femineæ*; -as, -is, & -aus, -es.
 X, S & *impurum*; *polysyllabon* in -do, vel in -go;
 Sic *verbale* -io. *Neutra*; -en, -ar, -ur, -t, -c, -us, -e, -l, -ma.
 -Us Quartæ *mas*: -U, *neutrum* est. -Es, *femina* Quintæ.

Decl-

Declinatio Prima.

N. G. D. Ac. V. Ab. N. G. D. Ac. V. Ab.

Via. Sing. *a. e. æ. am. a. â. Pl. æ. arum. is. as. e. is.*

Declinatio Secunda.

N. G. D. Ac. V. Ab. N. G. D. Ac. V. Ab.

Dominus. *us. e. i. os. i.*
Sing. *i. o. um. o. Pl. orum. is. is.*

Regnum. *um. um. a. a. a.*

Declinatio Tertia.

N. G. D. Ac. V. Ab. N. G. D. Ac. V. Ab.

Civis. *is. em. is. e. es. es. es.*
Sing. *is. i. Pl. um. ibus. ibus.*

Rete. *e. e. e. i. ia. ia. ia.*

N. G. D. Ac. V. Ab. N. G. D. Ac. V. Ab.
Lapis. *is. idis. idi. idem. is. ide. ides. idum. idibus. ides. ides. idibus.*
Sing. Pl.

Corpus. *us. oris. ori. us. us. ore. ora. orum. oribus. ora. ora. oribus.*

Ex -uis, -ûs; -eis-ês; *contractos* *tertia fines*

Protulit, & formas flectendi nominis auxit :

Incontracta [*annûs*] legitur, **contracta** [*diê(que)*]. *fide pro fidei*
Terent. *Virg.* *Hor.*

Declinatio Quarta.

N. G. D. Ac. V. Ab. N. G. D. Ac. V. Ab.

Casus. *us. us. ni. um. us. us. us. us.*
Sing. *û. Pl. um. ibus. ibus.*

Cornu. *n. n. n. na. na. na.*

Declinatio Quinta.

N. G. D. Ac. V. Ab. N. G. D. Ac. V. Ab.

Res. Sing. *es. ei. ei. em. es. e. Pl. es. erum. ebus. es. es. ebus.*

Genera & flexiones Nominum Græco-Latinorum.

Græco-Latina genus suæ originis omnia servant.

Mas vel in -as vel in -es; sed in -e vox *femina* primæ est.

Vox quoq; ab -as vel ab -es primæ, per -a reddita *mas* est.

Mas & in -eus et in -os; sed in -on vox *neutra* secundæ.

Mas quoq; in -an, -en -in, -on, -es, -us, & ferè in -as, -is,

Tertiæ: in -o formæ vox omnis *femina* quartæ.

Prima Declinatio.

N. G. D. Ac. V. Ab. N. G. D. Ac. V. Ab.

Satrapas. as. ~~ant~~ a. a.
a. a.

Cometes. Sin. es. em. e. e. Pl. a. arum, is. as. a. is.
a. â.

Epitome. s. es. e. en. e. e.

Secunda Declinatio.

N. G. D. Ac. V. Ab.
Orpheus. Sin. ems. ei. eo. emm. em. eo.
& & &
eos. ei. ea.

Androgeos. Sin. os. o. o. om. os. o.

Tertia Declinatio.

N. G. D. Ac. V. Ab.
Phyllis. Sin. is. idis. idi. idem. i. ide.
idos. ida.

Quarta Declinatio.

N. G. D.
Sappho. Sin. o. us. o. &c.

Quan-

Quantitas Syllabarum in Casibus.

Ultimæ longæ.

-An, -in, -en (nisi neutrum), -as, -es, -os, -i, simul -u, -c.
Nomen in -us, quod crescit in -ûdis, & -uris & -utis.

-A, sextus casus; sextus vel tertius, -is, -o.

Vox & in -a, non flexilis; aut -e, si venit ex -us.

Ultimæ communes.

-O casu in recto, aut quinto, communis habetur.

Penultimæ longæ.

-Onis ab -o; sic -oris ab -or; sic -alis, & -aris

Ex -al, & -ar; sic -arum -orum; sic -abus & -obus.

I prope r; vel si vocalis claudat utrinque.

Proprium in -or fit -ôris, sic arbor, marmor, & æquor.

Singula vocalis sita fines ante sequentes;

Da-ma, cloa-ca, loque-la, state-ra, auri-ga, culi-na,

Vi-ta, rube-do, pena-tes, vi-tis, aga-so, lupa-nar,

Do num, querce-tum, fi-lum, manti-le, cana-lis,

La-bes, compa-ges, se-des, sarta-go, legu-men,

Fi-nis, re-mus, ahe-nus, ava-rus, na-sus, avi-tus,

Stella-ris, cochlea-re, sena-tor. Iunge viri-tim.

Penultimæ communes.

Litera Muta, sequensq; brevem præiensq; liquentem,

Plurima vel si concurrat brevis, una priorum;

Inde brevis, fit vocalis communis ab usu:

Syllaba composita aut derivativa tuetur

Vocis, quâ manat, tempus: nec flexio mutat,

Consona de binis nisi ubi una amota recedat.

Adjectiva.

Formæ Adjectivi tres. *Tricatalectica*, prima; *Dicatalectica*, secunda; *Monocatalectica*, suprema est. Prima in *-us*, *-er*; velut *albus*, & *ater*: in *-isq*; secunda; ut *Tristis*: in impurum *-s*, *-x*, *-as*, Tertia; ut *amens*. Pauca in *-ius* flexunt genitivum; ut *solus* & *alter*.

N. G. D. Ac. V. Ab. N. G. D. Ac. V. Ab.

Bonus.	M.	us	i	o	um	e	o	i	orum	os	i	
	F.	a	a	a	am	a	a	e	arum	is	as	e is
	N	um	i	o	um	um	o	a	orum	a	a	
Tristis.	C.	is			em	is		es		es	es	
	N.		is	i			i	ium	ibus			ibus
S.		e			e	e		ia		ia	ia	
Felix.		x	cis	ci	cem	ce		ces		ces	ces	
						x	vel	cium	cibus			cibus
					x	ci		cia		cia	cia	
Ravennas.		as	atis	ati	atem	as	ate	ates		ates	ates	
						vel		atium	atibus			atibus
					as	ati		atia		atia	atia	

Comparatio Adjectivorum

Adjectiva, trium graduum sunt; vox *positiva*, *Com-que-parativa*, atque *Superlativa* vocatur. Casus in *-i* positivus *-ior* fit & *-issimus*; *-er* fit *-Errimus*: in paucis, *-ilis*, *-illimus*. At sibi poscit Signa [*magis* vel *maxime*] in *-us* vox desita purè.

Est etiam graduum variatio anomala multis. A [*bonus*] ut [*melior*] fit, & [*optimus*]: à [*malus*] & fit [*Pejor*, *peissimus*]: Hujus nec sunt paucula fortis.

Typus Comparativi in *-or*.

N. G. D. Ac. V. Ab. N. G. D. Ac. V. Ab.

Melior.	C.	or			orem	or	ore	ores		ores	ores	
S.			oris	ori			vel	P.	orum	oribus		oribus
Melius.	N.	us			us	us	ori	ora		ora	ora	

Forma duplex vocum linguâ est Heteroclita in omni;
Vocum, quæis numerus, vel quæis Persona notatur.

Adjectivum Numerale.

Vox numeri est *unum* & quot habent à *cardine* nomen;
Primo *unum* numero; *religua* omnia flecte secundo;
At quot ab *Ordine* nomen habent; Analogia flectit.

Cardo significat princeps Numerale; sed Ordo
Significat monadem distinctâ in sede locatam.

Septemplex Numeros majuscula litera signat
I, V, X, L, C, D, M: Replicata, redauget

I, 5, 10, 50, 100, 500, 1000. II, XX, 20.

Litera: De majore minor se, si præit, aufert.

IV 4. IX 9

	N.	G.	D.	Ac.	V.	Ab.
	M. <i>Unus</i>			<i>unum</i>	<i>unc</i>	<i>uno.</i>
Sing.	F. <i>una</i>	<i>unius</i>	<i>uni</i>	<i>unam</i>	<i>una</i>	<i>unâ.</i>
	N. <i>unum</i>			<i>unum</i>	<i>unum</i>	<i>uno.</i>

	N.	G.	D.	Ac.	V.	Ab.
	M. <i>Duo, ambo</i>	<i>orum</i>	<i>obus</i>	<i>os</i>	<i>o</i>	<i>obus.</i>
Plur.	F. <i>a</i>	<i>arum</i>	<i>abus</i>	<i>as</i>	<i>a</i>	<i>abus.</i>
	N. <i>o</i>	<i>orum</i>	<i>obus</i>	<i>o</i>	<i>o</i>	<i>obus.</i>

	N.	G.	D.	Ac.	V.	Ab.
	C. <i>Tres</i>			<i>tres</i>	<i>tres</i>	
Plur.		<i>trium</i>	<i>tribus</i>			<i>tribus.</i>
	N. <i>tria</i>			<i>tria</i>	<i>tria</i>	

Pro-

Pronomen.

Pronomen titulo *Personæ* est *nomen* adauctum
Triplicis: In *substantivis* tribus, unica forma est.

Undecim & *adjectiva*, inflectit forma triformis;
Nempe [*meus, noster*]: tunc [*ille, is*]: deniq; [*nostras*].

Prima, [*ego, nos*] tantum; [*tu, vos*] persona secunda;
Tertia, Pronomen reliquum, quodvis quoq; Nomen.

Usque [*sui, & suus*] ad possessoris (vidè) casum,
Qui præit, aut sequitur verbum, retrò ambo ferantur.

Declinatio Pronominis Substantivi.

	N.	G.	D.	Ac.	V.	Ab.		N.	G.	D.	Ac.	V.	Ab.
1. <i>S. Ego</i>	<i>mei</i>	<i>mihî</i>	<i>me</i>	<i>me</i>			Pl. <i>nos</i>	<i>nostrum</i>	vel	<i>ri</i>	<i>nobis</i>	<i>nos</i>	<i>nobis</i>
2. <i>Tu</i>	<i>tui</i>	<i>tibi</i>	<i>te</i>	<i>tu</i>	<i>te</i>			<i>vos</i>	<i>vestrum</i>	vel	<i>ri</i>	<i>vobis</i>	<i>vos</i>
3. <i>S. P. sui</i>	<i>sibi</i>	<i>se</i>	<i>se</i>										

I^{ma}. Declinatio Adjectivi.

	N.	G.	
<i>Meus.</i>			
<i>Noster.</i>			
	M.	{ <i>us.</i> <i>er.</i>	<i>i.</i>
Sing.	F.	<i>a.</i>	<i>a. &c.</i>
	N.	<i>um.</i>	<i>i.</i>

sed Voc. *mî* pro *mec.*

2da. Declinatio.

	N.	G.	D.	Ac.	Ab.		N.	G.	D.	Ac.	Ab.
M. <i>Ille</i>			<i>illum</i>	<i>illo</i>				<i>illi</i>	<i>illorum</i>	<i>illos</i>	
S. F. <i>illa</i>	<i>illius</i>	<i>illi</i>	<i>illam</i>	<i>illâ</i>		P. <i>illa</i>	<i>illarum</i>	<i>illis</i>	<i>illas</i>	<i>illis.</i>	
N. <i>illud</i>			<i>illud</i>	<i>illo</i>			<i>illa</i>	<i>illorum</i>	<i>illa</i>		

Iste itidem; & Ipse, sed ipsum non-ud.

	N.	G.	D.	Ac.	Ab.		N.	G.	D.	Ac.	Ab.
M. <i>Is</i>			<i>eum</i>	<i>eo</i>			<i>ii</i>	<i>eorum</i>	<i>eos</i>		
S. F. <i>ea</i>	<i>eius</i>	<i>ei</i>	<i>eam</i>	<i>eâ</i>		P. <i>ea</i>	<i>eayum</i>	<i>eis</i>	<i>eas</i>	<i>eis.</i>	
N. <i>id</i>			<i>id</i>	<i>eo</i>			<i>ea</i>	<i>eorum</i>	<i>ea</i>		

3^{ia}. Declinatio.

Hic, hæc, & hoc. *Nostras, G--atis, &c.*

Dupla *Heterogenia* ; *Heterosſoichia* crebra ; per ambas
Noninis & tripla, Verbi *Heterocliſis* & tripla, formas,
Grammaticæ faciles aditus, opus & leve, *acerbant*.

Heterogenia i. e.

Variatio vel Generis, vel Genitivi.

Variatio Generis.

1°. Masculina *alienæ* terminationis.

Mascula, neutro fine ; lien cum peſtine, ren; ſol;
Furfur, item turtur, vultur, ſalar, & lepus, & mus.

Fæminæ ; dens, fons, mons, pons ; vas vadis ; ames,
Pes, ceſpes, fomes, gurgēs, cum limite, merges,
Præſ, paries, palmes, poples, ſtiſesque, tudelque,
Termes, trames : *meridies*, vox unica *quinta*.

Callis, caulis, collis, follis, menſis, & enſis,
Fascis, fuſtis, piſcis, poſtis, ſentis, & unguis,
Et torris, vectis, vermis, ſimul orbis, & axis :

Et vox in *-nis*; ut *ignis* : item ſanguis, lapis, & gliis.
Dicataleſta *-il*, *-ilis*, vel *-is*, *-er*; cum *muſgile*, *romis*.

As, cum *compoſito* vel *parte* ; ut *centuſſis*, *bes*.

Nomen in *-unx* pariter, quod parturit *uncia* ; *quincunx*.

Caudex, codex, cimex, murex, grexque, frutexque,

Atque latex, podex, pollex, pulexque, culexque,

Ramex, & forex, & apex, vertexque, calixque,

Et fornix. Plura his etiam dat rarior uſus.

2°. Fæminina.

Fæmineæ hæc ; humus *-i*, tribus *-ûs* : ſic porticus, Idus,

Sic acus, & manus : unica ſed *domus*, *-i* facit aut *-ûs*.

Additur his caro : nomen & in *-lio*, quod venit ex *-tis* :

Arbor; cos, dos: cum tellure, salus, palus, incus;
Vel quod format in *-us*, *juvenis*, *vir*, cum *sene*, *servus*.

3°. Neutralia.

Neutra hæc; *suber*, *acer*, *siler*; adde *cadaver*, & *über*,
Et *tuber*, *cicer*, & *piper*, & *sifer*, atque *papaver*,
Ver, iter. Hæc itidem; *aquor*, *ador*, *cor*, *marmor*; & *æs*; *os*;
Vas *vasis*. Quod & est casu *invariabile*; ceu *fas*.

Sæpe Poeta *genus variat*, vel per vetus Author:
Mascula; *adeps*, *finis*, *torquis*, *pulvis*, *cinis*, *anguis*,
Vepres, *linter*, *margo*, *rudens*, *scrobs*, *pampinus*, *obex*,
Cortex, & *varix*. Hæc *feminea*; ut *colus*, *alvus*,
Carbasus & *corbis*, *rubus*, *imbrex*, *luxque*, *silexque*:
Plura utriusq; notæ, genera in diversa feruntur.

Neutrum aliquando legis, nomen *commune* duorum,
rusticola aratri. Ovid.

Adjectiva *trium* generum sunt. Pauca *duorum*;
Qualia in *-es* sunt; ut *locuples*: *neutralia* raro.
Fæmineum in *-trix*, plurali quoq; in ordine, *neutrum* est.

Variatio Genitivi in tertiâ Declinatione.

Tertia dat *varios Genitivi inflexio fines*.

Nomina, *sine* quibus *c*, *l*, *n*, *r*, capiunt *-is*.

-Is crebrò manet: *-es*, vel *-e*, *compari syllabon* *-is* fit.

Impurum *-s*, *-tis*: *glans*, *-dis*: *frons*, *lensque*, *-tis* & *-dis*.

Purum *-s* non pauca solent inflectere, per *-tis*;

Qualia in *-as*, *pietas*: *lis*; *cos*, *dos*; *nomen* & in *-pos*;

Ut *compos*: & in *-es*; *abies*, *ariesque*, *quiesque*,

Interpres, *paries*, *seges*, & *teges*; adde *salus*; &

Quod sibi in *-us*, *juvenis*, *servus*, *vir*, cum *sene*, format.

Præpes, *hebes*, *locuples*, *teres*, & *veges*, *Adjectiva*.

Græcum in *-a*, *-tis* capit; ut *problema*, *-tis*: *adjice*, *lac*, *-tis*.

Pes, *merces*, *hæres*; *cassus*, *culpiss*, *lapis*, in *-dis*;

Præsitidem; *custos*; *fraus*, *laus*; *incusque*, *palusque*:

Multa sed, *-es*, per *-itis* variant; velut *ales*, & *ames*,

Cespes, cocles, eques, fomes, cum gurgite, limes;
Et merges, miles, palmes, poplesque, pedesque,
Et stipes, termes, trames, tudes, atque satelles,
Veles. Item comes, hospes, dives, sospes : & in *-stes*
A sto : *-ses, -sidis* a sedeo : sic *-cors*, uti cor, *-dis*.

s post *b, m, p*, medium (*i*) locat : ut *trabis*, a *trabs* :
Post *c, g*, *clausum* in *x* (quod vox *primula* monstrat) ;
Dux veluti *ducis*, a dūco ; *rex*, a rego, *regis*.

Ebs, simul *-eps*, serè & *-ex*, si vox monosyllaba non sit,
Vocalem (*e*) permutat in (*i*) ; velut *auspiciis*, *auspex*.

Excipe sed vervex vervecis ; & aucupis auceps.

Orta sed a capite ut præceps, *-cipitis* dare malunt :

Nomen in *-ut*, sic format *-itis* ; cum simplice, complex.

Per *-ris, s* variant flos, mos, os, ros ; Ceres, æs, glis,
Mas, tellus, mus ; & monosyllaba neutra in *-us* ; ut *rus*.

Flectitur *-us* per *-oris* neutris ; corpusque, decusque,
Fœnus, item facinus, frigus, littusque, nemusque,
Et pignus, pectus, pecus, & cum stercore, tempus.
Sic tria robur, ebur, femur : Unica vox *lepus* est mas
-us sed ab *Adjectivo* omni, quod comparat, *-oris*.

Non pauca inflectunt *-us, -eris* ; ceu fœdus, acusque ;
Fûnus, onus, genus, & munus, pondus, latus, ulcus,
Rudus, olus, cum fidere, opus, cum viscere, vellus,
Et vulnus, scelus : adde Venus, pulvisque, cinisque.

Verte *-ter* in *tris* ; ut *accipiter* : *-ber* & in *-bris* ; ut *imbier* :
Græca duo *mater, pater*, in *-tris* ; cetera in *-ëris*.

Perdit *e*, si *celer* excipias, in *-er* Adjectivum.

Accipit *-o* sibi *-nis* ; sed post *d, g*, fit *-inis* ; sic
Flecte homo, turbo, & Apollo : quod inq ; *men* exit, & in *-cen* ;
Et gluten, pecten, pollen : sanguis ; caro carnis.

As, os, *-s* geminat ; grus, sus, *-s* perdit ; ut as *-sis* ;
Grus, gruis. His far, fel, mel, se sua consona duplat.

Hæc quoq ; quinque, senex, nox, nix, & Jupiter, & bos ;

Flecte senis, noctis, nivis, & Jovis, & bovis : Adde

His, *iter itineris*, veluti de nomine *prisco. **itiner. Plur.*

Heteroclifis.

Variatio Accidentium in Nominibus.

VOX Heteroclita triplex est. 1. Vox fine *Redundans*.
2. *Deficiens* Casu, aut Numero. 3. *Varians* sibi Flexum.

Redundantia

1°. In Nominativo.

Multiplices recti fines opulencia linguæ
Parturit; ut *lanio, lanius*; sic *vespera, vesper*;
Segnitia, -es; *honor, -os*; *rubor, -edo*; *senectæ, senectus*.

Græca sibi fines geminant, mutata Latinis;
Delphin, delphinus; *cassis* quoque *cassida* gignit:
Migrat enim in rectum quartus, casusque secundus.

Formam *Adjectivis* dant *Substantiva* gemellam;
Qualia in *-us* vel in *-is* simul, ex se nata, *bacillum*,
Arma, animus, nervus, frenumque, jugumque dederunt.

2°. In Obliquis.

Nomina sunt etiam obliquos geminantis casus:
Laurus in *-i*, raro *-ûs*; sic *pinus* flexa Maroni.
Quercus in *-us*, raro *-i*. *Colus, -i*; sed *Statius -u* dat.
Jecinoris, jecorisque, jecur. Plura edita Græcis:
Singula queis formam generalem exempla ministrant.

Atrides -is, & æ; sed *-is, -i, vel -ei* dat *Achilles*;
Androgeos facit *-i, simul -o*; *Chremes, -is, & -ētis*;
Dido -onis, & -ûs; *Phyllis* vult *Phyllidis, & -dos*;
Theseus vel per *-ei, vel -eos*, finit *Genitivum*.
-At (vel *-n*) *quarto, Ænêas*; (vel *-a*) *Pallas, & Orpheus*
Flestit; & *-a* simul *-e, quinto sextoque, Thyestes*.
Ultima forma placet Græcis, sed prima Latinis.

A *festo* in -*lia*, fit Genitivus -*ium* vel -*iorum*.
Gaudent -*abus* & -*is*, dea, filia, nata, equa, mula :
Perque -*tibus* vel -*tis*, -*ma* licebit flectere *neutrum*.

Deficientia

10. Casu.

Aptota.

Aptoton casus manet *uno fine* per omnes ;
Ut nequam, pondo : & vox *barbara, technica* cen v. v.
Tot, quot : & a *tribus* ad *centum* numeralia cuncta.

Monoptota.

Contentum *casu* Monoptoton flectitur *uno* ;
Ut nauci ; inficias *eo* ; ad inci-que-tas *redigo* ; sic
Ingratiis, expes : duo græca *ergôque, dici* que.
Maeste simul primo numero, *maestique* secundo.
Multa per -*u*, vel -*ui*, dat declinatio quarta.

Diptota.

Nomina sunt Diptota *duos* referentia *casus* ;
Nil ; & opus : spontis sponte ; impetis impete ; tabi
Tabo ; jugeris & sibi jugere, verberis & vult
Verbere : sed numero hæc duo sunt perfecta secundo.
Suppetiæ dant suppetias : *dica* græca, *dicam* dat.

Triptota.

Tres casus Triptota ferunt ; Hæc *fine* sub *uno*
Singula ; fas, volupe, instar, cape, necesse, necessum.
Grates ; & cete, & Tempe ; *Pluralia* tantum.
Tantundem *quarto*, tantidem flecte *secundo*.
Quid pariter *quarto*, quî debes flectere *sexto*.

Tetraptota.

Hæc *recto* & *quinto* Tetraptota carentia *casu* :
 Nempe dapis, ditionis, opis, frugisque, precisque,
 Et pecudis, fordis, vicis ; ordine sana secundo.
 Vox & in -u, dandi *casu* orba est ; sola Poetis
 Flexa & in (-ûs) ; sed, deme *gelu*, vox sana secundo est.
Mille dat -i sexto ; pariter vox sana secundo.

Pentaptota.

Traduntur *quinto* defecta vocabula *casu* :
 Quod *negat* ; ut *nullus* : quod *percontatur* ; ut *ecquis* :
 Infinitum, *aliquis* ; signumque catholicon, *omnis*.
 Cuncta etiam pronomina, præter bis duo tantum.
 At contrâ Veterum Auctorum proba Lectio suadet.

2º. Numero.

Singularia.

Propria, vix numerum sunt excedentia primum,
 Signa *individue nature* ; ut *Apollo*, *Diana*.
 Nomen item *vitii* polytyllabon, aut *virtutis* :
 Quod ferè in -as, vel -ia ; ut *novitas*, *opulentia* : in -esque,
 Flexuræ quintæ ; ut *rabies* : sed *re*que, *die*que
 Intëgra nomina sunt : *similes* nec paucula *casus*
Tres flectunt numero [ut *facies*, *acies*que] secundo.

Humane ætatis quoque signa ; *juventa*, *senectus* :
 Aut quot in -um sunt signa *metalli* ; qualiter *aurum* :
 Aut *fructus* nati è terrâ ; ut *cicer* : aut *liquor* ; ut *lac*.

Pluralia.

Festa deûm, numero tantum contenta secundo ;
 Ut *Floralia* : sic etiam *loca* multa ; ut *Athens*.

Singula, sed numero quæ manca leguntur utrovis,
 Nomina *catalogus duplex* collecta ministrat.

Singularia.

Ævum, -is.	Fimus.	Limus.	Penus.	Situs.
Aer.	Fœnum.	Lues.	Penum.	Soboles, -es.
Æs, -ra.	Forum, -a.	Lutum.	Pituita.	Solium.
Æther.	Fuga, -as.	Lux, -es, -ibus.	Pix, -ces.	Solum.
Alvus, -os.	Gloria, -æ, -as.	Mare, -ia.	Plebs.	Tabes.
Barathrum.	Gluten.	Mel, -la.	Pontus.	Talio.
Bilis, es.	Hesperus.	Meridies.	Proles.	Tellus.
Callum.	Hilum.	Metus, -us.	Profapia.	Thus, -ra.
Cholera.	Hordeum, -a.	Murmur, -a.	Pubes.	Tuffis.
Coenum.	Humus.	Muscus.	Pus.	Valetudo.
Cutis.	Hyems, -es.	Mustum, -a.	Quies.	Ver.
Electrum, -a.	Indoles.	Nihilum.	Rus, -ra.	Vinum, -a.
Ebur.	Jubar.	Nitrum.	Salum.	Virus.
Fama, -as.	Jus, -ra.	Pallor.	Salus.	Viscum.
Fames.	Iustitium.	Pax.	Sanguis.	Vitrum.
Far, -ra.	Labes, -es.	Pelagus.	Sitis.	Vulgus.
Fel.	Lethum.			

Pluralia.

Acta.	Compita.	Ilia.	Munia.	Quisquiliæ.
Adversaria.	Crepundia.	*Indigetes, em.	Nonæ.	Reliquiæ.
Ambages, -e.	Cunabula.	Induciæ.	Nugæ.	Rostra.
*Antes.	Cunæ.	Inferiæ.	Nuptiæ.	Scapulæ.
Antiæ.	Cupediæ.	Insidiæ.	*Optimates, em.	Scopæ.
Apinæ.	Divitiæ.	Lactes.	Palpebræ.	Scrutæ.
Argutiæ.	Excubiæ.	*Lemures.	Palæaria, -ar.	Tenebræ.
Arma.	Exequiæ.	Liberi.	*Penates.	Tesquæ.
Artus.	Extæ.	Liciæ.	Phaleræ.	Thermæ.
Blanditiæ.	Exuviæ.	Lustra.	Plagæ.	Tonfillæ.
Bellariæ.	Facetiæ.	*Manes.	Plures, -us, -ris.	Triciæ.
Calendæ.	Fori.	Manubiæ.	Præcordia.	*Triones.
Cancelli.	Fasti.	Magaliæ.	Præstigiæ.	Valvæ.
*Cassæ, -e.	Fauces, -e.	Mapaliæ.	Primitiæ.	Vergiliæ.
Castra.	Ferriæ.	Mariscæ.	*Primores, em.	Vindiciæ.
Clitellæ.	Gerræ.	Minæ.	*Proceres, em.	*Utres, -em, -e.
Compedes, -e.	Idus.	Moenia.	Hæ: [*] nota Masculina.	

Variantia

10. Flexum.

Sunt, quæ duntaxat *variant*, Heteroclita, flexum.
Propria vox in *ius* deponit *-us*, ordine quinto:
 Sic vox *filius*. Una *deus* vox, ô *deus*, effert.

Flumina in *-is*, *quarto* vel *sexto*, non *variant* (*i*):
 Hæc neque quinque; sitis, ravis, vis, tussis, amissis.
 Multa per *i*, pariter veniunt à *carminis* usu;
 Qualia sunt clavis, navis, febrisque, cutisque.
 Neutra [*al*, *ar*, aut *e*] volunt (*i*) *sexto*: deme jubar, far.

Audent (*i*) vel (*e*) pro libitu variare Poetæ;
 Ut *mare*, & *occipiti*. *Monolecta* hæc Adjectiva,
 Pauper, dives, sospes, *-e* solum; sed memor, *-i* dat.

Sextus in *-i*, *neutris*, *-ia*, *-ium* pluraliter edit.
Impurum *x* vel *-s*; vel parissyllabon, *-es*, *is*;
 Flectit *-ium*; ut *merx*, *mons*, *nubes*, *piscis*: simul *as*, *bes*,
Vas *vadis*, *os*, *glis*, *lis*, *vis*, *cor*, *nix*, *nox*, *caro*, *mus*; plus.

Excipe in *-um* composita per *-ebis*, *-eps*, *-ops*, *-fex* & *-spex*:
 Sic quoque *hyems*, *vates*, *juvenis*, *panisque*, *canisque*.
 Et *memor*, & *vetus*; &, quod *comparat*, Adjectivum.
 Lectio plura dat, à quibus (*i*) perit; ut *sapientum*.

Ista *bonum*, *bonus*, *medium* (*v*) quod *servit*, omittunt.
Vis, *vires*; primo *vix* inveniendæ dativo.

20. Genus.

Paucula cum numero *variant* genus; altera *duplant*.

Vox utriusque *dies* generis, pluraliter est *mas*.
Sal, *mas*; *halec*, *femina*; vox numero utraque utroque
 Integra: vox [pro condimento] *neutra*, tri-ptota est.
 Hæc *pelagus*, *virus*, *vulgus* numero integra primo
Mascula: *Neutra*, tri-ptota; & manca utrobique secundo.

Car-

Carbasus ut dat carbas -a, sic urbs Pergamus, & mons Taygetus ; plura & Græcæ *Loca* anomala Gentis.

Postulat -i, cœlum, si vox sit *plurima*. Rastrum, Frænum, sibilus, & jocus, & locus, -i vel -a, præbent.

Neutra hæc, *Nundinū*, & hinc *epulū*, inde & *balneū*, & illinc *Delicium*, poscunt -e. Vox sed [*balnea*,] in usu est.

Hæc duo flecte trium generum, *penus* & *specus*, ut vis. Una lupellex, -*ettilis*, -*ettilia*, absona flexu est.

Heterologa, quæ variant

1°. Significationem.

Est quæ cum *numero* mutat, vox ceu nova, *sensum*;
Ut rostrum, fortuna, facultas, mos, opis, ædes.

2°. Genus & Significationem.

Nomen idem mutare *genus*, mutabile *sensu*,
Sæpe solet ; calx, unio, anus, stirps, ficus, acus, vas.

Heterostoicha, quæ variant

Vocalem, in Compositione.

Simplex Composito vocalem in Nomine mutat ;
Ars, ut *iners* ; caput, *occiput* ; arma, ut *inermis*, *inermis*.

Ver-

V E R B U M.

Verbum significat, vario cum *tempore, motum* ;
Copulat & voces ; sine quo sententia nulla est.

Distinguit Verbum, cum sensu triplice, triplex
Litera ; (-m), *Substantivi* ; sed (-o), (-que), character
Verbi *Adjectivi* ; inclusum cui nomen inhæret.

Activum per (-o), *Passivum*que per (-or) *mutabile* scitur ;
Neutrum in (-o), *Deponens*que in (-or) *Immutabile* perstat.
Fini utriusque pari est sua significatio dispar ;
Flexio sed pariles fines par conjugat ambos.

Casus, Persona, & Numerus *communis* verbo ;
Propria sunt Modus & Tempus ; summusque character
Verbi (sive est Actio, sive est Passio) *motus*.

Ut *modus* indigitat, *quali* sit motio sensu ;
Sic *tempus* morula est, quâ *durat* motio, Verbi.

Quadrupla forma *modo* tantum discrimina ponit :
Ostendit, quod sit ; *jubet*, ut sit motio ; dicit
Possibilem : numeri & personæ est *Infinite*.

Possibilis cum particulâ fit *Subjunctivum* :

Sæpe etiam sine particulis & *Mandat* & *Optat*.

Forma Modi una eadem planè tot servit in usus.

Tempora censentur *Primi* tria, totque *Secundi*
Ordinis : ut sunt hæc, quod & *est*, quod *erit*que, *fuit*que ;
Dicuntur *Præsens*, *Perfectum*, *mox-que-Futurum* :
Quod *vix*, quodque *prius* fuerat, fueritque quod *olim* ;
Imperfectum, & *Plus-perfectum*, *Post-que-Futurum*.

Conjugatio Verbi.

Conjugat omne ferè una eadem variatio verbum.
Forma tamen *triplex* : per membra criteria, *prima* ;
Perque modos cum temporibus fit *proxima* ; perque
Personas numero tres *tertia* forma in utroque.

Verbum *Sum*.

Sum verbum prius est *naturâ*, & crebrius *usu*:
Commodat & linguæ Passivum tempus utrique.

Tres extra Præsens fines *i*, *m*, vel *o* flectunt
Tempora; seu simplex, seu sit contractile verbum.
Ex verbis *sio*, *ξω*, *φύω*, *Sum* membra cooptat.

Paradigma Generale.

Sum, es; fui; esse.

Paradigma Modorum & Temporum.

	Indic.	Imp.	Potent.	Infin.	Part.
Præf.	<i>Sum.</i>	<i>es.</i>	<i>sim.</i>	<i>esse.</i>	
Imperf.	<i>eram.</i>		<i>esset vel forem.</i>		
1 Fut.	<i>ero.</i>				
Perf.	<i>fui.</i>		<i>fuero.</i>	<i>fuisse.</i>	
Plusq; p.	<i>fuero.</i>		<i>fuissem.</i>		
2 Fut.			<i>fuero.</i>	<i>fore.</i>	<i>futurus.</i>

(Paradigma Personarum.

	I	2	3		I	2	3
Ind.	<i>Sum.</i>	<i>es.</i>	<i>est.</i>		<i>sumus.</i>	<i>estis</i>	<i>sunt.</i>
Imp.		<i>es, esto.</i>	<i>esto.</i>			<i>este, estote.</i>	<i>sunto.</i>
S.	<i>Sim fuerim</i>				<i>-mus</i>		<i>-tis.</i>
	<i>eram fueram</i>	<i>-m, -s.</i>	<i>-t.</i>	Pl.	<i>-tis.</i>	<i>-tis.</i>	<i>-nt.</i>
	<i>esset fuissem</i>				<i>-imus.</i>	<i>-istis.</i>	<i>-erunt vel ere.</i>
	<i>fui.</i>	<i>-i, -isti.</i>	<i>-it.</i>		<i>-imus.</i>	<i>-itis.</i>	<i>-unt.</i>
	<i>ero.</i>	<i>-o, -is.</i>	<i>-it.</i>		<i>-imus.</i>	<i>-itis.</i>	<i>-int.</i>
	<i>fuero.</i>						

Ver-

Verbum in O.

Verbum in *o*; *Simplex*, impurum; *Contractile*, purum est.

Omne per (-*is*) verbum *incontractum* Analogia flectit :

Sola brevem *is*, variat triplex *contractio*, finem.

Conjugat ergo omne una levis variatio Verbum.

Verbum contractum.

Ex -*ais* -*as*, -*eis* -*es*, -*iis* -*is* extensio format.

Parva quidem, scituque facillima, regula tollit

Tædia Sisyphii, cramben raucique, laboris ;

Multiplicesque typos Tyronibus expedit unum

Exemplar ; Græco conforme aliquando Latinum.

Sic ab -*is* ; -*as*, -*es*, -*is* fit : ut ex -*eis* ; *ais* fit, et -*eis*, -*ois*.

Ratio contrahendi.

Post (*a*) silent *i*, vel *u*, vel *e* : par contractio post (*e*).

Post (*i*) perit similis ; vel -*e*, nuda ; vel ante -*re*, clausa.

Contrahe -*ao*, -*o* ; sed -*aa*, -*e*. Forma *incontracta* filetur,

Romæ exul ; prius ut desueverat, exul *Athenis*.

Formatio Temporum.

Præsens est *thema* totius Systematis, à quo

Proximiùs, duo Summa ; remotiùs, Omnia fiunt.

Augmentum est duplex : vel *Temporis*, auctio primæ

Vocalis ; vel *e Syllabicum*, cui consona præsit :

Ex *ago* sic factum est *egi* ; sic *tendo*, *tetendi*.

Raro Syllabici augmenti est ; vix, Temporis, usus.

Litera quæque *characteristica* (*f* nisi vel *x*)

Fit *thematis* ; quæ in perfecto est *s* sæpe, vel *u*, *x*.

O facit -*ebam* Imperfecto ; -*bam* vertitur in -*rem*.

O facit -*am* simul & -*bo* primi in fine Futuri.

Prima bisyllabici perfecti Syllaba longa est.

Sic penultima præteriti ; nempe -*ebam*, -*ere*, vel -*erunt*.

Formatio Perfecti verisimillima.

Perfectum bene de Præsentis fine creatur.

Ex *o* fit *i*: tria servile (*u*) vocalibus indunt;
Scilicet ex *-ao*, *-ai*, *-avi* provenit; ex *io*, *ii*, *ivi*;

Ex *eo*, *ei* fit *iii*. Contrà, sententia vulgi
Imperat ex casu contracto ducere tempus.

Popularis.

O mutatur in *i*; contractum *o* transit in *-avi*;
Effer *-eo* per *iii*; sed *-io* fac rursus in *-ivi*.

Perfectum primogenitum sibi bis duo format
Tempora; Præteritum triplex, unumque Futurum;
Nempe ex *i* probè *-erim*, *veleram*, *issem*, *ero*, sine creantur.

Occurrunt quoque Verba in *-io* incontracta bis octo:
Hæc capio, cupio, facio, fodio, fugioque,
Et jacio, quatio, rapio, sapio, parioque,
Atque orior, morior, gradior, patior, duo prisca
Tantum in Compositis *lacio*, *specio*; per (*i*) flectunt
Tempus quod finitur in *-am* (velut *audio*); sic *-unt*.
Plura in (*-io*) formantur in (*-as*); ut nuncio: nec sunt
Pauca in (*-eo*); ut creo: quorum mentio sola satisfit.

Verbum in Or.

-R fert Activa in Passivam tempora Vocem:
-O fit *-or*; & *-m*, *-r*; *mandans* modus accipit et *-re*.

Personæ Activæ.

Tres tripla personas *o*, *m*, *i* bene litera format.
-O (per *-i*) *-s*: *-t*, *-mus*: *-tis*: et *-unt*. *M* flectitur æquè.
At contracta venit vocalis propria post *o*.
-I, (pro-*s*)-*stis*, (pro-*tis*)-*stis*, (proq; *-unt*) capit *-erunt*.
Ex *a* per *e* vult personas formare Futurum.

Conjugatio Verborum in O.

Paradigma Generale.

Forma Verbi	{	Simplicis.	<i>Lego</i>	-is;	i;	<i>ere.</i>
			<i>Amo</i>	-as;	avi;	<i>ere.</i>
	{	Contracti:	<i>Moneo</i>	-es;	ui;	<i>êre.</i>
			<i>Audio</i>	-is;	iui;	<i>ire.</i>

Paradigma Modorum & Temporum.

		Indic.	Imperat.	Potent.	Infinit.
Præfens	{	<i>Leg-o</i>	-e	-am	-ere
		<i>Am-o</i>	-a	-em	-ere
		<i>Mon-eo</i>	-ê	-eam	-êre
		<i>Aud-io</i>	-i	-iam	-ire
Imperfect.	{	<i>Leg-ebam</i>		-erem	
		<i>Am-abam</i>		-arens	
		<i>Mon-ebam</i>		-êrem	
		<i>Aud-iebam</i>		-irem	

Fut. I. *leg-am, am-abo, mon-ebo, aud-iam.*

		Indic.	Imperat.	Potent.	Infinit.
Perf.	{	-i		-erim	-isse
Plusq; p.		-eram		-issem	
2 Fut.				-ero	

Para-

Paradigma Personarum.

	I	2	3	I	2	3
	<i>Leg-o</i>	<i>is</i>	<i>it</i>	<i>imus</i>	<i>itis</i>	<i>unt.</i>
Indicat. Præf.	<i>Am--o</i>	<i>a</i>				
	<i>Mon-co</i>	<i>e s</i>	<i>t</i>	<i>mus</i>	<i>tis</i>	<i>nt.</i>
	<i>Aud-io</i>	<i>i</i>				<i>unt.</i>
	<i>Leg -e, ito; ito</i>				<i>ite, itote;</i>	<i>unto.</i>
Imperat.	<i>Am -a</i>					<i>nro.</i>
	<i>Mon -e</i>	<i>to; to</i>			<i>te, tote;</i>	
	<i>Aud -i</i>					<i>unto.</i>

<i>*legam</i>	<i>amabam</i>	<i>monebam</i>	<i>*audiam</i>
<i>legebam</i>	<i>amabam</i>	<i>monebam</i>	<i>audiebam</i>
<i>legerem</i>	<i>amarem</i>	<i>monerem</i>	<i>audirem</i>
<i>legerim</i>	<i>amaverim</i>	<i>monuerim</i>	<i>audiverim</i>
<i>legeram</i>	<i>amaveram</i>	<i>monueram</i>	<i>audiveram</i>
<i>legissem</i>	<i>amavissem</i>	<i>monissem</i>	<i>audivissem</i>

* Fut. I. -am-es &c.

<i>legi, amavi, monui, audivi</i>	<i>i isti</i>	<i>it</i>	<i>imus</i>	<i>istis erunt, ere.</i>
<i>Amabo, monebo</i>				
<i>legero, amavero, monuero, audivero</i>	<i>o is</i>	<i>it</i>	<i>mus</i>	<i>itis</i> { <i>unt.</i> <i>int.</i>

Conjugatio Verborum in *Or*.

Paradigma Generale.

<i>Legor</i>	<i>-eris;</i>	<i>i.</i>
<i>Amor</i>	<i>-aris;</i>	<i>ari.</i>
<i>Moncor</i>	<i>-êris;</i>	<i>eri.</i>
<i>Audior</i>	<i>-iris;</i>	<i>iri.</i>

Para-

Paradigma Modorum & Temporum.

	Indicat.	Imperat.	Potent.	Infinit.
Præf.	<i>Leg-or</i>	<i>ere</i>	<i>ar</i>	<i>ere</i>
	<i>Am-or</i>	<i>are</i>	<i>er</i>	<i>ari</i>
	<i>Mon-eor</i>	<i>êre</i>	<i>ear</i>	<i>eri</i>
	<i>Aud-ior</i>	<i>ire</i>	<i>iar</i>	<i>iri</i>
Imperf.	<i>Leg-ebat</i>		<i>eretur</i>	
	<i>Am-abat</i>		<i>aretur</i>	
	<i>Mon-ebat</i>		<i>êretur</i>	
	<i>Aud-iebatur</i>		<i>iretur</i>	
Fut. I.	<i>legar, amabor, monebor, audiar.</i>			

Paradigma Personarum.

	1	2	3		1	2	3
Ind. Pr.	<i>Leg-or</i>	<i>eris, ere;</i>	<i>itur</i>		<i>imur</i>	<i>imini</i>	<i>untur</i>
	<i>Am-or</i>	<i>a</i>					
	<i>Mon-eor</i>	<i>êris, re;</i>	<i>tur</i>		<i>mur</i>	<i>mini</i>	<i>ntur</i>
	<i>Aud-ior</i>	<i>i</i>					<i>untur</i>
Imperat.	<i>Leg-ere, itor;</i>	<i>itor;</i>	Pl.		<i>imini, iminor;</i>	<i>untor</i>	
	<i>Am-a</i>						
	<i>Mon-e re, tor;</i>	<i>tor</i>			<i>mini, minor;</i>	<i>ntor</i>	
	<i>Aud-i</i>					<i>untor</i>	
Tempora in	<i>-r</i>	<i>ris, re;</i>	<i>tur</i>		<i>mur</i>	<i>mini</i>	<i>ntur</i>

Imperf. Indic; Præf. & Imperf. Potent. in[-r]: -r, -ris, -tur &c.
 Futur. Indic. -ar, -êris &c. -bor, bêris &c. ut *legor; eris, &c.*

Verbum Deponens

Haud alio quàm Passivo est paradigmate flexum;
 Sæpe solent Veteres Passivum inducere sensum.

Heterostoichia Verbi simplicis in Perfecto.

Consona mutatur : *-go, -cto, vel -ho* vertitur in *-xi*.
 Junge quibus coquo, dico, duco, struo, fluo, vivo.
 Deme *lego, -i*. Tria, spargo, mergo, tergo ; sed octo,
 Claudio, lædo, ludo, plaudo, divido, rado,
 Rodo, trudo, solent *-go, vel -do* reddere per *-si*.
 Mitto, misi. Uro, gero, cedo, premo geminant (*s*).
-Po fit *-psi* : duo, nubo, & scribo ; quatuor in *-mo*,
 Como, promo, demo, fumo, ita *-psi* sibi formant.
-Sco, -no, -vi faciunt : *nosco* ut *novi, sino sivi*.
 Sperno solet sprevi, sterno sibi poscere stravi.
 Pono vult posui, genui (ex *geno*) poscere gigno.
 Vocale *-i* mutant pauca hæc Perfecta *supremam*.
-I fit *-ui* post (*l*) simplex : pariter fremo, pinso,
 Sterto, gemo, strepo, texo, tremo, vomo, *-ui* bene formant.
 Vult & *-ui* rapio, sapio ; meto, messui habere.
 Hæc *-ivi* pariunt, arcesso, capesso, lacecco,
 Et cupio, peto : quæro quæsi, tero trivi.
 Consona *sape* perit ; Vocalis prima novatur.
 Findo, fundo, linquo, scindo, vinco suum (*n*) ;
 Rumpo (*m*) perdit. Frango vult reddere fregi ;
 Quin & ago, capio, facio, jacio, (*e*) parit ex (*a*).
 Multa hîc verba *duas* gaudent geminare *priores* ;
 Qualia curro, posco, pedo, pendo, tendo ;
 Dempso (*s*) disco, (*n*) pungo : septem adhibent (*e*) ;
 Cum medio (*i*) cado, cædo, cano ; tango, tetigi vult ;
 Cum medio (*e*) fallo, pario ; pello, pepuli dat.
 Syllaba negligitur *dupla* rarò ; ut *-retia tendi*.
 Sisto *stiti* retrahit (*s*), versum in (*x*), velut ex *sto*.

Plurima *contractæ formæ*, uti *simplice* gaudent.

Ex -ao contracto, lavo dat lavi, juvo juvi.

Dat crepo, -ui; domo, -ui; frico, -ui; mico, -ui; seco, -uiq;

Sic sono, -ui; tono, -ui; veto, -ui: Sed consona Verbis

Format in his, (do, sto) repetita dedique, stetique.

Ex -eo post (v) fit -i: Fleo, vel nœo parturit -*evi*.

Prandeo, item sedeo, video, vertunt -*deo* per -*di*;

Pendeo habere pependi, mordeo vultque momordi,

Spondeo habere sponendi, tondeo vultque totondi.

Consona se mutat; -*geo* ut *impurum* cadit in -*fi*.

Augeo, frigeo, luceo, lugeo, flectitur in -*xi*.

Ardeo, rideo, suadeo, amant -*deo* vertere per -*fi*:

Hæreo et hæsi, mulceo mulsi, torqueo torssi,

Vult maneo mansi; jubeo vult flectere jussi.

Ex -io perditur -*i*; ut venio vult flectere veni.

Impurum -*cio* fit (-*fi*); sed post *n*, -*cio* fit -*xi*.

Haurio item hausi; sentio sensi; sepio sepsi;

Amicio amicui; salii a salio [utpote *salto*].

Heterostoichia thematis in composito.

Vocalem (a) mutat Præsentis in (e) sibi carpo, Fallo etiam, scando, spargo, pario; patro, capto, Damno, sacro, jacto, lacto, tracto; arceo; farcio: Partior, et gradior; *prisca* et duo, *cando*, *fatiscor*.

Juro, dejero, pejero: et halo, format anhelio;

Mando -*as*, commendo; patior sic perpetior vult.

Vocalem primam præsentis in (i) quoque mutant

Cædo, lædo, quæro, cado, rapio, cano, tango,

Et sapio, statuo; atque egeo, lateo, taceoque,

Et teneo; salio: Atque habeo, si demitur unum

Posthabeo: a placeo, sed *displiceo* additur unum.

Hæc sed ago, capio, frango, jacio, premo, pango,
 Et rego, emo; sedeo; *prisca et lacio, specioque*;
 Et fateor; cum *præposito* et facio; omnia primam
 Vocalem *thematicis*, non *perfecti*, per (*i*) mutant.
 Adde lego; si non præeat *per, præ, re, sub*, aut *trans*.

Aufer ab his *composita*; superledeo, coëmoque;
 Circumago, cogo, dego, perago, satagoque;
 Oppango, circumpango, depango, repango.
Syllabicum abjiciunt pergo,urgo, *thematicis* (*re*).

A calco, salto, *composita* per (*u*) variant (*a*).
 Perdunt (*a*) facta ex caulo, quatio, lavo, claudio:
 Facta ex plaudo per (*o*) diphthongum reddere malunt:
 At *relavo, applaudo* retinent sibi Simplicis usum.

Heterostoichia perfecti in composito.

Composita perit in formâ *geminatio* Verbi
Simplicis: exceptis a disco, posco, creatis.
 Composita a cano perfectum per-*ui* benè vertunt.
 A pario -perui: sed *con-, re-, -peri*; quasi Simplex.
 A pasco duo, *con-, dis-, -pesco-, -pescui* habebunt.
 A pungo pupugi, vult Compositum dare -punxi:
 A lego sic intelligo, diligo, negligo, -lexi.
 A do flecte -didi; fuerit quasi formula Simplex:
 Præterquam *venun-, pessun-, circum-, do, satis-do*:
 Abscondo facit abscondi; a sto nata, -stiti danr.

Infinitivi simplicis & compositi.

Flectitur ex orior modus Infinitus in -*iri*.

Heteroclisis VERBI.

I^o. Verba Redundantia

In Præsentī.

V Erba eadem, non sine uno ; ut sunt *strideo, strido*.
 Plura unam referunt formam, contraria sensu ;
 A *lêgo, -as ; lêgo & -is* : vult fulgeo, fulcio, *fulsi*.

In Perfecto.

A lino, lini, livi, levi ; a pango *paciscor*
 Fit pepigi ; pro *jungo*, pegi ; pro *cano*, panxi.
 Mulgeo habet mulsi ; *referunt* Verbalia *mulxi*.
 Fleste sero (*pono*) serui ; sero (*semino*) sevi.

Non pauca *Analogam* patiuntur *Anomala* formam :
 Nempe *lavo* interdum facit *-avi ; sancio, -civi* :
Contractum [potior] legitur sub simplice formâ ;
 Utpote, **Mars potitur* : **Nos te poteremur* **Achille*. **Ovid*.

Lingux *Archaismo* defende *Idioma* Latinum :
 Forma vetus *parsi*, sed in usu est parco, peperci.

Perfecto Activo Passivum affingere mos est ;
 Juro ut juravi, *juratus* ; prandeo prandi,
Pransus sum : sic plura hujus *verbalia* sortis :
 Præterito sed utrique est significatio dispar.

At libuit, libitum a libet ; & licuit, licitumque
 A licet ; & piguit, pigitum ; puduit, puditumque ;
 Tæduit, & pertæsum : *Uno* vox utraque sensu.

In Infinitivo.

Dat *mori*or plerumque *mori* ; quandoque *moriri*.

Composita Redundantia

In Præsentī.

Flexio compositi interdum cum *sine* novatur ;
 A *specio -spicio, & -spicor* ; a *plecto, -ector, & -exor*.

In Perfecto.

Compositum a plico, quod neq; *sub, re, præit, neq; nomen*
Flectit *-ui, aut -avi*: Sic increpo, discrepo, flecte.

A salio (*salto*) veniunt *-filii, -filiique*.

A vello, *-i, vel -vulsi*; a necto, *-xique, -xuique*.

Ex, de, præ, -curro, -curri pariterque *-cucurri*:

Deque oleo *ad, re, sub, ob, per, in, ex* -olui, vel -olevi;

At parcè *per, in, ex, dat -ui*; parcè *ob, re, sub, -evi*.

2º. Verba Defectiva.

Themata, quorum Composita in usu sunt.

Composita a *-clino, -rito, -stauo, -stino, -frago*,
Fendo, *-fligo, -gruo, -mineo, -nuo, -niveo, -stinguo*;
Plura a *Nomine*, ceu *pedio*: *bus* vel *-duo*, Græca;
Simplice neglecto, sunt ita frequenter in usu.

A Themate interdum Compositi est litera dispar:
A *-lacio, -lexi*, elicio, elicui; a *-leo, levi*;
A *-specio, -spexi*; a *-cumbo, -cubui*; a *-pleo, -plevi*:
-Cello, -cellui habet; solum percello, *-culi* dat.

Perfecta.

Perfectum fugiunt meo, tollo, furo, vergo,
Ambigo; *neutrum* sisto; renideo, polleo, strideo;
Et serio. *Inceptivum* in *-sco*; sic glisco, fatisco:
Et *Meditativum*; nisi parturio, esurioque.
Et ringor, vescor, medeor, liquor, reminiscor:
Sic queis Part'cipii Perfecti deficit usus.

Perfecta quæ in verbo simplice exolescunt,
in composito retinentur.

-Cerno solet *-crevi*; *-quatio* sibi gignere *-cussi*;
-Tundo *-tudi*; *-vado* *-vasi*; *-temno* quoque *-tempsi*.
-Sorbeo *-ui*; simul *ab* (si vis componere) *-sorpsi*.

3º. Verba Anomala five Variantia Perfectum.

Quædam etiam Perfecti, alienâ ab origine, formam Accipiunt ; soleo, audeo, mœreo, gaudeo, fido : Sum solitus ; mæstus ; gavisus ; fîsus, & ausus : Passivum nec habent, nec Perfectum, unde creentur, Activum ; neque enim *fidor*, *fîsive* leguntur.

Heteroclita varii generis.

Uso in communi, specialis Anomala sortis : Ex his pauca *Monochrona* ; pauca & *Monoprofopa* ; Possum, malo, volo, nolo, queo, eo, fero, fio, Cœpi, odi, memini, quæso, inquam, aio, explicit, infit, Salve, & ave, faxo, ausim : Non hæc subdita fræno *Carminis*, in *canones* nec compescenda ligantès ; Sed *Typus* in proprias describit singula *classes*.

Omne suo gaudet Præsens variabile flexu ; Finis in *-i*, *-m*, aut *-o* regit hæc, ut verba priora.

Possum.

Possum a *Sum* & voce (*potis*) ; cui, sine resecto, T cum vocali manet ; at s cum simili fit : Syncope f medium vult semper tollere ; bis, *-te*.

Potui a *sui*.

Possẽm, *posse* ab *essẽm*, *esse*.

Paradigma generale.

Possum, *potes* ; *potui*, *posse*.

Paradigma Temporum & Modorum.

	Indic.	Imp.	Potent.	Infìn.	Part.
Præf.	<i>Possum</i>				
Imper.	<i>Poteram</i>		<i>possim</i>	<i>posse</i>	<i>potens.</i>
Fut. I.	<i>Potero</i>		<i>possim</i>		
Perf.	<i>Potui</i> &c.				

Paradigma Personarum.

Pr. S. *Possum* *potes* *potest* Pl. *possimus* *potestis* *possunt*.

Volo, Malo, Nolo.

Singula personas binas, *pluralis* & unam
 Syncope diminuit Thematicis : simul (*u*) tribus insert
 Antithesis : Tria membra simillima flectere ceu *sum* ;
 Nempe velim, sim ; vellem, essem ; velle, esse ; videntur.
Mandat Nolo ; Volo, Malo *mandare* recusant.

Paradigma Generale.

<i>Volo</i>	<i>vis</i>	<i>volui</i>	<i>velle</i>
<i>Malo</i>	<i>mavis</i>	<i>malui</i>	<i>malle.</i>
<i>Nolo</i>	<i>non vis</i>	<i>nolui</i>	<i>nolle</i>

Paradigma Temporum & Modorum.

	Indic.	Imper.	Potent.	Infin.	Partic.
	<i>Volo</i>		<i>velim</i>	<i>velle</i>	<i>volens.</i>
Præf.	<i>Mal-^o</i>	<i>-li</i>	<i>-im</i>	<i>-le</i>	<i>-ens.</i>
	<i>Volebam</i>		<i>vellem</i>		
Imperf.	<i>Male-bam</i>		<i>-lem.</i>		
	<i>Nole-</i>				
Fut. I.	<i>Vol-, mal-, nol-, am.</i>				
	Perfect. <i>Vol-, mal-, nol-, ui</i> &c.				

Paradigma Personarum.

	1	2	3		1	2	3
	<i>Volo</i>	<i>vis</i>	<i>vult</i>		<i>volumus</i>	<i>vultis</i>	<i>volunt.</i>
Ind. Pr. S.	<i>Malo</i>	<i>mavis</i>	<i>mauvult</i>	Pl.	<i>malumus</i>	<i>mauvultis</i>	<i>malunt.</i>
	<i>Nolo</i>	<i>nonvis</i>	<i>nonvult</i>		<i>nolumus</i>	<i>nonvultis</i>	<i>nolunt.</i>
Imperat.	<i>Nol-i, -iro, -ito</i>				<i>-ite -isote, -unto.</i>		

Eo, Queo.

Tot quot habent, *Queo, Eo*, velut *audio*, tempora formant.

Paradigma Generale.

Eo, is, iui, ire.

Pa-

Paradigma Temporum & Modorum.

	Indic.	Imper.	Potent.	Infin.	Partic.
Præf.	<i>Eo</i>	<i>i</i>	<i>eam</i>	<i>ire</i>	<i>iens.</i>
Imper.	<i>Ibam</i>		<i>irem</i>		
Fut. I.	<i>Ibo</i>				<i>iturus.</i>
Perfect.	<i>Ivi</i> &c.				

Paradigma Personarum.

		I	2	3		I	2	3
Ind. Præf.	Sing.	<i>Eo</i>	<i>is</i>	<i>it</i>	Plur.	<i>imus</i>	<i>itis</i>	<i>eunt.</i>
Imperat.			<i>i, ito;</i>	<i>ito</i>			<i>ite, itote;</i>	<i>eunto.</i>

Præf. *Queo* : *queam*. Imp. *quibam* : *quirem*. Fut. I. *quibo*.

Sing. *Queo*, *quis*. Pl. *queunt*. Part. *quitus*. Ter.

Plura his compositum *nequeo* dat, *priscus* & *Autor*.

Fero.

A *Tulo*, perfectum cognataque tempora sunt.

Post *-r*, *-i* sic *-e* breves, *m* non sectante, peribunt.

Paradigma Generale.

Fero, *fers* ; *tuli* ; *ferre*.

Paradigma Temporum & Modorum.

	Indic.	Imper.	Potent.	Infin.	Part.
Præf.	<i>Fero</i>	<i>fer</i>	<i>feram</i>	<i>ferre</i>	<i>ferens.</i>
Imperf.	<i>Ferebam</i>		<i>ferrem</i>		
Fut. I.	<i>Feram</i>				
Perf.	<i>Tuli</i> &c.				

Paradigma Personarum.

		I	2	3		I	2	3
Ind. Pr.	S.	<i>Fero</i>	<i>fers</i>	<i>fert</i>	Pl.	<i>ferimus</i>	<i>fertis</i>	<i>ferunt.</i>
Imperat.			<i>fer, fertote;</i>	<i>ferto</i>			<i>ferre, fertote;</i>	<i>ferunto.</i>

Fio.

Fio sibi a *prisco* *facior* tria tempora format.
 Producta est, nisi (*er*) insequitur, [*fi*] syllaba prima.

Paradigma Generale.

Fio, fis ; factus sum vel fui ; fieri.

Paradigma Temporum & Modorum.

	Indic.	Imper.	Potent.	Infin.	Partic.
Præs.	<i>Fio</i>	<i>fio</i>	<i>fiam</i>	<i>fieri</i>	<i>factus.</i>
Imperf.	<i>Fiebam</i>		<i>fierem</i>		
Fut. I.	<i>Fiam</i>				
Perfect.	<i>Factus sum vel fui &c.</i>				

Paradigma Personarum.

	I	2	3	I	2	3
Ind. Pr.	<i>Fio</i>	<i>fis</i>	<i>fit</i>	<i>simus</i>	<i>fitis</i>	<i>fiunt.</i>
Imper.	<i>fio</i>	<i>fio</i>	<i>fio</i>	<i>fite, fitote;</i>	<i>fiunt.</i>	

Edo.

Ex *Edo* Syncope format *es, est, essem, esse, vel estur.*
Hæc duo for, nisi compositum, & dor, spreta silentur.
Huc refer hæc tria, dic, duc, fac, monosyllaba trunca.

Impersonale.

Sola Impersonale inflectit *tertia* verbum
singula ; personis tamen omnibus *una* cohæret.

Activum, neutro aut passivo fungitur usu ;
 Neutrum, passivo : ceu confert, fertur ; & itur.

Conjugatio Verbi Impersonalis.

Panitet, panitebat, panituit &c.

PARTICIPIUM.

Participium est Genere & Casu quasi flexile Nomen.
Vocis sunt utriusque duo; unum utrinque Futurum;
Actio sed Præsens, Perfectum Passio format.

Præsens Participium Thematis de fine creatur;
 -O parit -ens; sed -ao aut -eo contractè parit -ans -ens;
 Format -io sibi -iens. Præsens facit inde Futurum
 Passivum, -s migrante in -dus; amans ut amandus.
 Plurima sunt, verbi orta ab origine *neutrius*, in -dus.

Perfectum verbi Activi duo cætera format;
 Scilicet in -tus, Perfectum: in -turusque Futurum.

Barbara Grammaticæ vox, nullis cognita linguis;
 Sola quibus legitur, non intellecta *Latinis*;
 Excidat è manibus puerorum aliquando, *Supinum*:
 Nil aliud, quam Verbi ortum de stemmate Nomen.

Neve *argumentis* opus; ablegare *Supinum*
 A Spatiis Verbi ad pomœria *Substantivi*.

Præpositi Elleipsis, Lex & *Derivatorum*,
 Traduce demissum id, temerèque per ora receptum
 Amovet; ut *spectatum eo*, *venatuque revertor*,
 Præposito orba suo phrasis utraque: Quin, *eo ludos*
spectatum, quod apud Plautum est, *Spectatio Ludos*.
 Nec *Modus* est, nec *Tempus* in his, *Signacula Verbi*.

Formatio Participii in -tus.

-I fit -tus; dempto u; redit a; *geminatio* nulla est.
 G, qu, x præpe -tus migrat in (c); ut lego, lectus.
 V, x serva perit; *radix* manet; ut cav -eo, -tus,
 Tex -o, -tus: perit in [*moveo, voveo, juvo*] *radix*.

Heterostoichia Participii.

Consona Participii interdum *postrema* novatur.
 -Di, -li, -ri, vel -si formant -sus; quinque duplant c;

Dat pulsus pepuli ; a peperit dat regula partus.

Post *p*, -*si* format -*tus* ; sic etiam uro, geroque ;
Sic indulgeo, torqueo, fulcio, farcio, sarcio.

Fingo, mingo, pingo, stringo rejiciunt *n*.

Verba in -*sto* faciunt -*xus* : & hæc duo, figo, fluoque.

Vocalem interdum penultima Syllaba mutat ;

Quod dat -*ui*, dat -*itus*, domo, -*itus* : sed Regula princeps

Excludit rapio, occulo, consulo, texo, fricoque,

Atque seco ; doceo, teneo ; amicio, salioque.

Verto vult versus ; vult pasco reddere pastus ;

Haurio vult haustus ; vult flectere torreo tostus ;

Vultque colo cultus ; vult sepelioque sepultus ;

Doque datus, sistoque status, communiter ut sto.

Formatio Participii Compositi.

Sic sua compositum, ut simplex, perfecta reponit ;
Insperus solet inspergo ; ut spargo dare sparsus :
Inficio infeci, simul infectus bene format.

Heterostoichia Participii Compositi.

Diversam a propriâ vocalem Simplicis optant

Hæc ab ago, frango, pango, tangoque creata ;

A facio, nisi præpositum cum Simplice necas.

Flecte -*didi*, -*sevi*, -*stiti*, [-*itus*] ; nata ex do, sero, sto.

Nosco, duo pariter (per -*i*) cognitus, agnitus, edit.

Hæc vocalem (*i*), cano, rapio, teneo per (*e*) mutant :

At salio -sultus sibi vult ; adolesco & adultus :

Eneco & enectus ; neco sed formare necatus.

Participium Heteroclitum

Redundans.

Participium de perfecto fit simplice duplex :

Miscui enim mistus vel mixtus ; alo al -*tus*, -*itusque*.

Vult tendo tensus, tentus ; vult flectere pando

Pansus, passus ; pinso vult pistus dare, pinus,

Pin-

Pinſitus; & ſevi ſatus, & ſerui dare ſertus.

Tundo in compoſitis -tuſus; tunſuſque *retundo*

Ingeminat; plico & explicitus facit, exque -plicarus.

Verba in -*no* extendunt -*ñtus*; ruo ſed breve -*ñtus* dat.

A cio pariter manat cītus; a cio, cītus.

Cello ab -*ni* celſus; ſed ab -*i* vult mittere -cuſus.

Deficiens.

Participium de Perfectis fit pluribus unum

De livi, pegi, punxi, vulſique proſectum.

Participio, quot Perfecto, tot, pluraque manca:

Ango, clango, ſugo, lambo, lingo, ningo,

Pſallo, volo, malo, nolo, metuo, ſcabo, parco,

Diſco, poſco, rudo, ſtrido, ſterto, tremoque,

Et ſapio: Quibus hæc duo junte, *gruo, nuo*, priſca:

Gestio, item ſalio. *Activo* nec paucula ſenſu

Verba in -*eo*; ut timeo, urgeo; ſic etiam arceo, ſimplex:

Omnia *neutra*, velut jaceo. *Compoſta*; reſello,

Compesco, diſpeſco, inceſſo, reſpuo, dego,

Et ſatago. Digna hæc etiam cautela notatu;

Multa creant, quæ ſunt Perfecto caſſa, *Futurum*;

Ut cado, caſurus facit; & valeo, valiturus.

Ex orior, morior, pario, facit -*or* vel -*o*, -*urus*.

Deque luo, ruo, & arguo, noſco, naſcor, -*iturus*.

Pro Participio, cave item de *nomine* factum

Accipias; vel *verbo* omne ortum: quale, *Senatus*

A *ſene*; vel *cantus*, *ſubſtantivum*, a *cano* natum.

Verbale Nomen.

Signa licet rerum ſint nomina, *prima* loquelæ

Symbola; progenies tamen orta eſt *poſtera* verbis:

Officii nota; vel *facti*, vel *Symbolon artis*,

A *ſcribo* ut *ſcriba*; atque a *leſi* *leſio* manat;

A *ſubſto* *ſubſtantivum*: hujus mille farinæ.

Adverbium.

Nominis & verbi amplificant *Adverbia* sensum;
Inque genus duplex, *Quale* & *Quantum*, omnia cedunt.

Quale ; ut *Causæ* (propter) : *Similitudinis* ; (ut), (sic) :
Plurima vox oriunda ex nomine in -è, -ter, -us, -ò, -tim.

Quantum: aut *Magnum*; ut abunde, parum. Quò *Tempus*; heri, cras:
Quò spectat *Locus*: ut prope; sub quo etiam *Ordo*, deinceps:
Congregat & *locus* ; unà : *separat* ; absque, seorsim.

Plura Localia in -ac, -ic, -uc, -inc, -ra, -bi, -de, -sim, -sum.

Aut *Multum* : *Numerale* in -ies, & -plo, -pliciterque :
Sermocinale : ut *Dictio* ; nã, non : *Passio* ; proh, vã.

In Neutro Genere Adjectiva, Adverbia fiunt :
Fæminea in casu obliquo : [hîc] vox Macula recta est.

Præpositio.

Appositæ *Præpositio* est anteambulo vocis ;
Componitque omnes voces, casumque gubernat.

Septem Individuæ sociantur ; *con*, *re*, *dis*, *am*, *se* ;
Binæ *vê*-, *nê*-, cohærescunt cum nomine solo.

Octupla bis *Mono syllaba* ; ab, abs, a, ad, præ, per, ob, ex, e,
Cum, de, pro, sub, post, in, trans. *Dissyllaba* sèna est ;
Ante, inter, circa, circum, præterque, superque.

Conjunctio.

Vocibus innedit medium *Conjunctio* vinclum ;
Duplex, *copulat* illa, & *dividit* altera sensum.
Nempe notæ *primæ* sunt [*&*, *nec*] ; [*vel*, *ve*] *secundæ*.
Sub genere hoc duplici Species comprehenditur omnis.
Ut, quod, enim, nam, *Causalis* ; Si, *Conditionalis* ;
Illativa, ergo ; quamvis, tamen, *adversantur*.

SYNTAXIS.

Regulat appositæ Syntaxis congrua Voces :
 Pars est *Concordantia* ; parsque *Regentia* Vorum.
 Dicta triplex ; cum sit tantum Concordia duplex :
 Et *Verbum* Substantivo unit & *Adjectivum*.
 Sic Regimen pariter duplex ; *Casus*que, *Modus*que est.
 Nec solæ *Partes*, sed *Particulæ* quoque præstant
 Officium *Concordandi*, officiumque *Regendi*.

Concordantia.

Verbum, *personâ & numero*, cum nomine recto
 Concordat : *genere & numero, casu*que cohæret
 Cum Substantivo Adjectivum ; uti mobile fixo.
 Nec vinculum concors Vorum interruptio solvit.

Prima solet persona, secundaque sæpe fileri ; &
 Tertia, si repetenda sit ; articulusve sequatur ;
 Aut si vox facilè in verbi sit cognita sensu.
 Nempe *homines, populus*, similis vel dictio subfit.

Congruit Articulus, *duplici ratione*, relatus ;
 Tanquam Adjectivum cum nomine quod præit ; atqui
 Casum a voce, *sequenti se* prope, sumere gaudet.

Sin Substantivo, Syntaxeos ordo, Relatum
 Præstituat ; ligat Articulus sibi Substantivum.

Neutrum : Adjectivum ; Sermonis clausula ; vel vox
 Technica, flecti & Nescia ; vel Modus Infinitus ;
 Vim Substantivi similem consciscit, & Usum.

Si Verbum excipias, titulo sub Nominis uno
 Syntaxis censer, quicquid variabile Casu.

Sub-

Substantiva rei ejusdem; & Vox quæ rogat, & quæ Respondet, pariter casu neſcuntur in uno:

Mutat responsi interdum altera regula casum.

Quæſtio per (*cujum*) Genitivo ſolvitur; at ſi Facta per Obliquum (*cujus*); in *meum* & *tuum*, & quot *Italia*, redduntur vocis, cui propria, casu.

Cum verbum medium inter Substantiva locetur
Diverſi Numeri aut Generis, vel quando relatus
Articulus; rectè utrumvis concordat utrivis.

In poſſeſſivis ſua Primitiva lateſcunt
Sæpius, Adjectiva quibus collata reguntur.
His [*meum* & *tuum* & paribus] genitivus adhæret
[*ſui*], incluſo quaſi cum Pronomine concors.

Regimen.

Nominativus poſt Verbum.

Seu Substantivum, seu Paſſivo ex ordine, verbum,
Rectum utrinque regit casum; ſi non ſit agentis.

Accuſativus.

Proprius Activis Accuſativus adhæret
Omnibus; aut ſolus, comes aut cum complice casu.

Nonnullis quartum *persona* reduplicat, & *res*:

Qualia Verba, rogo, doceo, induo & exuo, celo.

Ex duplici activo adſciſcunt paſſiva remotum.

Sunt binum, per Epexegeſin, habentia quartum:

Ceu facio, ſtatuo; & ſimilis non paucula claſſis:

Verba etiam accipiunt quartum neutralia, ſenſu
Cognato; ceu vivere vitam, & olere lucernam.

Furo ſibi quartum, per quem juratur, adoptat.

Omnia casu effert quarto ſerè verba Vetuſtas;

Ut potior, veſcor, fungor, fruor, utor, adolor,

Et parco, & noceo: Comœdi, his plura miniſtrant.

Genitivus post Substantivum.

Nomina si duo concurrant in dispare sensu,
Posterior solet in casu servire secundo :

Nomen, cui connexa *relatio*, sæpe Dativo.

Laus quoque, vel *vituperium* fit recte sexto;
Si (*sum*) præcedat : quod si *possessio*, vel si
Officium innuitur ; poterit (*sum*) hære secundo.

Post Adjectivum.

Gignendi inducunt casum Adjectiva *timoris*,
Notitiæ, & *desiderii*, & queis *cura* notatur,
In-que-nocentia, *parsi-que-monia*, queisve *potestas*,
Queisve *memoria* : quæque his sunt contraria dictis.
Vox verbalis in *-ax*; partitivæque receptum
Nomen ; uti numerale : gradus duo com-que-parandi.

Dativus.

Voces subnectunt, sensu poscente, Dativum
Flexilibus ; quibus est *collatum* aliquid, vel *ademptum*.
Voces nempe ; subest queis significata *voluptas*,
Utilitas, *bonitas*, *favor*, *unio*, *gratia*, queis *fi-*
-ducia, *com-que-paratio*, *convenientia*, & *ira*,
Pugnaque, & *imperium*, & *paritas*, *vicinia*, & *apti-*
-tudo, & *declaratio* : vel contraria sensu.

Ex his pauca regunt quartum ; offendo, juvo, lædo.

Verba itidem *dandi* sensum referentia ; mitto,
Debeo, solvo, vaco : aut *dicendi* ; blandior, opto :
Plura utriusque notæ, ratio quæ monstrat, & usus.

Vocibus & necit ratio *passiva* dativum ;
Quales proveniunt a verbis, in *-bilis*, & *-dus*.

Verbum (*sum*), sensu quoties effertur *habendi*,
Junge dativo : & si *laudi* probrove ligetur,
Lucro vel *damno*, gaudet geminare dativum:
Sic habeo, duco, do, verito. Plura leguntur.

His, [*similis, proprius, communis, dissimilisque,*
Et *contrarius*] adde dativum ; aliquando secundum.

Præposita hæc, in compositis, appone Dativo ;
Ad, præ, post, contra, super, ante, sub, inter, in, ob; con.
Ablativus.

*Causa, Modus*ve, vel *Instrumentum*, [unde *actio* prodit]
Vocibus adduntur casu, auxiliaria, sexto.

Sic *pretium, excessus*que rei, ; sic indita *forma,*
Quali que-*tas*, seu *circumstantia*, sive *character,*
Queis *res* vel *persona* affecta est, queisve notata.

A nullâ *substantivum* si voce regatur,
Cum *participio*, se ponit in Ablativo.

Poscit, dempto quàm, *gradus* is qui *comparat* ; & *Vox*
Nascendi, sextum vocis, quæ proxima, casum.

Ufus, opus, fretus ; nitor, fungor, fruor, utor,
Gaudeo, glorior ; hæc, & particularia plura,
Cum sexto : & *facio* interdum, *sicque* leguntur.

Regimen Casuum variorum.

Accusativus vel Genitivus.

Verba [*obliviscor, memini*, similique notatu
Cætera] quartum aliquando regunt, aliquando secundum.

Genitivus vel Ablativus.

Verba etiam *accuso, absolvo, condemno*, secundum
Admittunt *culpa*, aut *pæna* ; generalius & cum
Sit nomen *sceleris*, sexto conceditur uti.

Copia queis inerit, contrâ vel *inopia*, casum
Sextum sapius illa præoptant, illa secundum :
Quin ambos in utrisque regendos suggerit usus.

Æstimo, duco, habeo, facio, puto, vendo, emo ; consto:
Plura notæ *similis*, casum sortita secundum
Solijs adjectivi ; aliter poscentia sextum.

Dativus vel Accusativus.

Quantum pauca regunt ; usu meliore Dativum ;
Ut moderor : Sic cum (*præ*) composita, vel (*ante*) ; ut
Præcurro, præstolor ; & anteeo, ante-*que*-cedo.

Multa etiam casus variant, variantia sensum ;
Consulo, prospicio, metuo, vaco, tempero, solvo,
Æmulor, ausculto, præsto, studeo, lateoque.

Sunt, quibus alternos variat Constructio casus ;
Sumit, cum quarto *personæ*, *res* sibi sextum ;
Cumque *rei* quarto recipit *persona* dativum ;
Utpote, *dono tibi munus, te munere dono.*

Regimen Nominum Specialium.

Temporis ; & Partis ; Spaciique ; Urbisque character
Diverso exprimitur casu : nec simplice sensu.

Construitur sexto, *pars* temporis ; & *mora*, quarto.
Alterutro in sensu legitur sed casus utervis.

Quando id est sexto : *quam-que-diu* ? casu asserere quarto.

Nomen *partis* amat sextum ; agnoscitque secundum.
Passivâ cum voce frequenter quarrus adhaeret,
Si gravis est affectio, vel si læsio *partis*.

Quineriam *mensura*, loci *spatium*ve coheret
In quarto aut sexto casu, interdumque secundo.

Urbis si *proprium* nomen sit flexile formæ
Primæ, ubi fixa *quies*, formæ nomenve secundæ,
Casu pone secundo ; sin plurale, Dativo :
Nomen tertiæ, & in sexto, pariterque Dativo.
Unde venit, sexto ; *quo* tendit *motio*, quarto.

Nomen *temporis* aut *loci* amat coalescere, sensu
Particulis simili, in casu sociale secundo ;
Ut, *tunc temporis, huc vicinæ, ubique locorum.*

Præcedit sexto casu *numerales diurnum*,
Pri-que-diè; casu Nonæque sequuntur, & Idus,
 Inde Calendæ, aut quarto, aut (visum ut cuiq;) secundo :
Quinto ut Nonarum; quinto aut, fas dicere, Nonas.

Regimen Verbi Infiniti.

Verbum Infinitum præeunti subijce *Verbo*;
 Ex passivo, etiam *Adjectivis*, ordine multis :
Quartum amat, ut præeat : sed verbum, quando *dativum*,
 Quod præit, *exigit*; haud *similem* [verbum *esse*] recusat.
 Vult modus Infinitus in (*ut causale*) resolvi,
 Inque [*quòd ostensivum*], fit modus & finitus.

Regimen Gerundii.

Post *nomen*, rectè [*in -di*] pone Gerundia; sed post
Prepositum, [*in -do vel -dum*]. Quod si *causa, modus*ve
 Voci [*in -do*] suberit, præposito non erit usus.

Siqua regunt casum præmissa Gerundia, ceu Ver-
 balia, cum casu meliùs postposita ligantur.

Regimen Impersonalium.

Adsciscunt Impersonalia verba Dativum.
 Poscunt hæc, *est, inter-et-est, refert*que, secundum :
 Fæmineos possessivo ex pronomine sextos
 Deme, *meâ nostrâque, tuâ vestrâque, suâque*,
 Et *cujâ*; Substantivo sine nomine, tantum.

Pœnitet, & tædet, piget, & pudet, & miserescit,
 Et miseret; *personæ* hæc amplectentia casum
 Quartum, unâ cum *personæ*ve reive secundo :

Visa quidem casum nonnulla regentia quartum;
 Qualia *oportet, item decet*; in quibus infiniti
 Clara modi Elleipsis, sine quo sunt juncta Dativo. *Plant.*

Regimen Derivativorum.

Derivata regunt quos *Primitiva* regebant
 Casus, qualicunq; profecta ab origine Vocum.

Regimen Particularum.

Adverbia.

Adversus, citra, cis, circa, circiter, erga,
Extra, intrà, juxta, supra, propter, secus, ultra,
Clanculum, apud, penès, usque, infra, prope, ponè, secundum,
Versus; *quartum*, undena bis, exposcentia casum.
Sextum octo; procul, absque, palam, coram, finè, subter,
Clam, tenus; at quartum quoq; subter, clamq; requirunt;
Pluralique, tenus, casum cum voce secundum.

Quantum, [ut abunde, parum] genitivum adsciscit; [eoque].
Sextum, [unà, simul]. O, quintum, vox dicta *Vocandi*;
Clamandi, rectum; & [quem solum apagè, hem, cedò] quartum.
Ah, proh, vah, quartum vel quintum. Hei, vāq; Dativum.
Heu, rectum regit & quartum pariterq; Dativum.

Exerit his plures abruptos *passio* Casus.

Præpositio.

Præposita hæc quartum casum bis quinque gubernant
Præter, trans, circum, contra, inter, ad, ante, per, ob, post.
Abs, ab, a; & ex, e; de, pro, præ, cum; ter tria, sextum.
Sub, super, in, casus ambos; mutantia sensum.

Juncta regit præpositio, quem *sola* regebat;
Sæpe & vox, cui *juncta*, suum; proprium utraque casum.
Mirè uni varios infert eadem unica sensus.

Conjunctio.

Vox, quæ *jungit* vel *disjungit*, casusque modosque
Consimiles, cumque his non pauca adverbia, nectunt;
Et, nec, vel, nisi, quàm, an; parilique vocabula sensu.

Regimen Modorum.

Particulæ, Subjunctivum exposcunt, quòd, ut, an, si,
Cum, quin, postquam, utinam, licèt, & cui clausula - *cunque* est.

Quarto post Passivum erit usa *Synechdoche* casu.
 Literulam *Antithesis* mutare, *Metathesis* optat
 Transfere, & *Tmesis* vocem in duo scindere membra.
 Alternos in se submutat *Hypallage* casus.
 Transformat *Metaplasmus*; abutitur *Antiptosis*.
 Præponit postponendam *Hysterologia* vocem.
 Priscâ *Archaismus*; Græcâ utitur *Hellenismus*
Syntaxi: malè turbatur per *Synchysin* ordo.
 Denique vocem etiam verbi tempusque modumque
 Autorum in scriptis alternat *Enallage* crebra.

Passio in Activo innuitur, sine voce reflexâ:
 Nec, quod præcedit, conservat copula tempus:
 Sæpe *modus* vice finiti venit infinitus.

Poetica.

Porro *Poesis* habet proprio de jure Figuras.
 Tempus *Systole* corripit; & *Diastole* tendit.
 Mensuras æqui variat pedis *Antipodia*.

Vocalem *Synalepha* solet truncare; sequatur
 Si focia, aut *h*. Vult *Ethlipsis* demere *m*, si
 Non correpta, manet: pariter *s* sustulit olim.

Rhetorica.

Rhetoricæ leviter perstringere membra *Figure*
 Expedi; id Tyronem hortatur classicus Autor.
Vocis forma Tropus nova; *Sermonis*que Figura est.
 A proprio in sensum improprium conversio *vocis*
 Est Tropus; inde capit nomen: Sed in omnia membra
Sermonis, species nova fusa nitore, Figura est.

Tropus 4^{ex.}

Apponit simili pro voce *Metaphora* vocem.
 Affini variat *Metonymia* nomine nomen;
 Pro causâ, effectum; pro subjecto, quod adheret;
 Vel contrâ: Varia inter se cognatio vocum est:

Ponitur ut *tempus pro re gestâ*; *locus* & pro
Contentâ; & pro *signatâ* venit utile *signum*:
Abstractum vice *concreti*; *pretium* vice *mercis*.
 Pro *specie*, *genus*; & pro *parte*, *Synecdoche totum*; &
Pluralem, ob numerum *primum*: contrâque reponit.
Ironia tegit sensum sub voce *jocantem*;
 Ut *Charientismus*, sensum & *Sarcasmus amarum*.

Confectaria

Quadrupla sæpe Tropo comes est *Affectio* cuivis.
 Verba fide majora, minorave *Hyperbole* fundit.
 Depravat vocem *Catachresis*: claudere multos
 Unâ in voce tropos *Metalepsis*:nectere in uno
 Multos ritè tropos vult *Allegoria* dicto.

Figura 2^{cx}.

Aut *repetit* verba; aut dictum *confirmat* elencho.

Repetitionis.

Principium & finis dicto *Epanalepsis* in uno est.
 Ingeminat sibi vocem *Epizeuxis*. *Anaphora* vocem
 Principio bis ponit; *Epistrophe* fine bis addit;
Symploce & incipit, & finit; sed *clausula bina* est:
 Contrâ; finit & incipit *Anadiplosis*: & hæc dupla, *prorsum*,
climax dicitur; *inversim*, *Epanodosque* vocatur.

Confirmationis.

Schemata vim verbis addunt: velut *Ecphonema*;
Pusma; *Protopopœia*; *Parabola*; *Hypotyposis*;
Apophoresis; *Paralepsis*; *Diaporesis*;
Epimone; *Prolepsis*; *Epitrope*; & *Oxymoron*.
 Plus satis hæc; quæ Tyro tener *de nomine* sciret.

F I N I S.

